

WWW.MKS.AZ saytının

“Öyrətmək savab, öyrənmək qazanc” kitabxanası

seriyasından

ƏMƏYİN UÇOTU A-DAN Z-YƏ (IV NƏŞR)

BAKI- 2024

Cəfər Cabbarlı küçəsi 44, Caspian Plaza

Telefonlar: 050-368-12-72

web: www.mks.az

email: mksacademy2022@gmail.com

Müəllif Anar Bayramov 21 avqust 1980-ci ildə anadan olub. Bakıda yerləşən 1 saylı Fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü orta məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirib. 1996-2002-ci illərdə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin “Mühasibat uçotu və audit” fakültəsində bakalavr və magistr təhsili alıb. Hərbi xidmətdən sonra bir müddət özəl müəssisələrdə və QHT sektorunda mühasib, maliyyə direktoru vəzifələrində çalışıb. Hazırda 10 ildən artıq çalışdığı, vaxtilə filialın mühasibi, baş ofisdə mühasib, baş mühasib, əməliyyat bölməsinin müdiri vəzifələrini tutduğu təşkilatda baş daxili auditor kimi əmək fəaliyyətini davam etdirir.

İndiyədək mühasibatlıq, vergi işi və insan resursları mövzularında nəşr edilən bir neçə kitabın müəllifi və redaktoru olub.

Redaktor: Qalib Toğrul

“Əməyin uçotu: A-dan Z-yə” (IV nəşr)

Bakı - aprel -2024, 912 səhifə

Ön Söz

“Əməyin uçotu: A-dan Z-yə” kitabı Mks.az saytının “Öyrətmək savab, öyrənmək qazanc” seriyası altında nəşr etdiyi ən çox satılan və təqdir olunan kitablarından. Qarşınızdakı IV təkmilləşdirilmiş nəşr vergi uçotu və əmək münasibətləri sahəsində bir çox populyar nəşrlərin müəllifi olan Anar Bayramovun əmək münasibətləri sahəsindəki uzunmüddətli axtarırlarının, dərin təhlillərinin, fasiləsiz müşahidələrinin, dəyərli tədqiqatlarının və zəngin təcrübəsinin sayəsində ərsəyə gəlib. Kitab nəşrə hazırlanarkən dəyərli oxucularımızın rəy və təklifləri də öyrənilərək onları maraqlandıran məsələlər ilk növbədə nəzərə alınıb.

Kitabın hazırda satışda olan oxşar nəşrlərdən əsas fərqi onun bitkin olması, bir və ya bir neçə mövzu üzrə ixtisaslaşmaması, Əmək Məcəlləsi və əlaqəli qanunvericilik aktları ilə tənzimlənən bütün münasibətləri və halları əhatə etməsidir. Nəşrin digər bir üstünlüyü mövzulara izahatlar verilərək yeni yanaşmalarla yanaşı, alternativ şərtlərin nəzərdən keçirilməsi, açıqlamaların əsaslandırılmış olması, ziddiyyətli məsələlərlə bağlı rəsmi qurumların mövqeyinin öyrənilməsi, əmək mübahisələri ilə bağlı maraqlı məhkəmə işlərindən nümunə kimi istifadə olunması, boşluq kimi dəyərləndirilən məqamlarla bağlı həm milli, həm də Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi (qoşulduğu) beynəlxalq qanunvericiliyə əsasən dərin, hərtərəfli araşdırmaların aparılmasıdır.

Kitabın IV nəşri əvvəlki 3 nəşrlə müqayisədə yenidən işlənərək, təkmilləşdirilib, demək olar ki, bütün bölmələrə yeni mövzular (suallar) əlavə olunub, 31 mart 2024-cü il tarixinədək əmək qanunvericiyindəki dəyişiklik və əlavələr nəzərə alınıb. Xüsusilə, Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədovun imzaladığı 14 mart 2024-cü il tarixli, 158 sayılı qərarla “Məcburi dövlət sosial sığortası üzrə ödəmələrin və əmək qabiliyyətini müvəqqəti itirmiş işçilərə sığortaedənin vəsaiti hesabına ödənilən müavinətin hesablanması və ödənilməsi haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 15 sentyabr 1998-ci il tarixli, 189 nömrəli Qərarına olunan ciddi dəyişikliklər “Müavinətlər” bölməsində sadələşdirilmiş şərtlərin, misal və nümunələrin köməyi ilə anlaşılı şəkildə izah olunub.

Sonuncu nəşrin daha bir yeniliyi kitabın tərtibatı ilə bağlıdır. İri və orta şirkətlərdəki dar ixtisaslaşmanı, əmək münasibətləri sahəsində çalışan işçilərin vəzifə funksiyalarının dəqiq sərhdərlər daxilində

Əməyin uçotu: A-dan Z-yə (IV nəşr)

müəyyənləşdirilməsini nəzərə alaraq bu nəşrə daxil edilən materiallar insan resurları mütəxəssisləri, əmək haqqı hesablamalarını həyata keçirənlər və mühasiblər üçün olmaqla 3 qrup üzrə təsnifləşdirilib.

İş vaxtı rejimləri, iş vaxtının cəmlənmiş uçotu və çoxnövbəli iş rejimi, natamam və qısaltdılmış iş vaxtı, istirahət və nahar fasiləsi, iş vaxtından əlavə işlərin görülməsi, işçinin istirahət və bayram günlərində işə cəlb olunması, işçilərin attestasiyası və əməyin mühafizəsi, fərdi əmək mübahisələri, əmək haqqının növləri, hesablanması, işçilərə ödəmələrdən bütün növ icbari tutulmalar (gəlir vergisi, sosial sığorta ayırması, icbari tibbi sığorta haqqı, işsizlikdən sığorta haqqı, həmkarlar təşkilatına üzvlük haqqı), müddətli və müddətsiz əmək müqavilələrinin bağlanması və xitam verilməsi şərtləri və əsasları, sınaq müddətində əmək müqaviləsinin pozulması şərtləri, orta əmək haqqının hesablanması qaydaları, bu zaman əmək haqqına daxil edilən və edilməyən ödənişlər, bütün növ məzuniyyətlərin və müavinətlərin hesablanması, hesablama zamanı nəzərə alınan və alınmayan ödəmələr, xidməti ezamiyyətlər, əmək və icra intizamı, intizam tənbehi, işəgötürən və işçinin qarşılıqlı maddi məsuliyyəti, müəssisələrdə ilk həmkarlar ittifaqları təşkilatlarının yaradılması və fəaliyyəti prinsipləri, kollektiv müqavilələrin tərtibi, təsdiqi və belə müqavilələrdə əks etdirilməli aktual mövzular və digər praktiki əhəmiyyət kəsb edən aktual məsələlər kitabın əsas məzmununu təşkil edir.

Bir şad xəbəri də oxucularımızın diqqətinə çatdırmaq istəyirik ki, kitabı alanlara MKS portalından 1 ay ödənişsiz istifadə hədiyyə ediləcək. MKS portalından istifadə etməklə əmək qanunvericiliyinə aid testləri həll etmək, qanunvericilik sənədləri və praktiki sənəd nümunələri ilə tanış olmaqla yanaşı, ən çox verilən suallarla tanış olmaq mümkündür.

Əminliklə deyə bilərik ki, Sizin qarşınızda əmək münasibətlərinin incəliklərini və həlledici məqamlarını özündə ehtiva edən unikal bir nəşr var. Digər nəşrlərimizdə olduğu kimi “Əməyin uçotu: A-dan Z-yə” kitabının da başlıca üstünlüyü praktiki məsələləri əhatə etməsi və izahların sadə şəkildə təqdim olunmasıdır.

Dəyərli həmkarlarımızdan kitablə bağlı rəy və təkliflərini aşağıdakı əlaqə vasitələri ilə bildirmələrini xahiş edirik:

050 368 12 72

office@mks.az

Qısa mündəricat

**BÖLMƏ I. Ümumi normalar, kollektiv əmək müqaviləsi
və həmkarlar ittifaqı**

1.1 Ümumi normalar.....	10
1.2. Kollektiv müqavilə və saziş.....	58
1.3. Həmkarlar ittifaqı.....	75

**BÖLMƏ II. Əmək müqaviləsinin bağlanması, hüququ qüvvəyə
minməsi və dəyişiklik edilməsi**

2.1. Əmək müqaviləsinin bağlanması	84
2.2. Əmək müqaviləsinin imzalanası üçün lazımı sənədlər.....	101
2.3. Əmək müqaviləsinin hüquqi qüvvəyə minməsi	148
2.4. Əmək müqaviləsinin şərtləri	
2.4.1. <i>Əmək müqaviləsinin müddəti</i>	157
2.4.2. <i>Sınaq müddəti</i>	172
2.5. Əmək müqaviləsinə dəyişiklik	184
2.5.1. Əmək şəraitinin dəyişməsi	185
2.5.2. Əmək funksiyası	198
2.6. Əvəzçilik üzrə əmək müqaviləsi	201
2.7. Başqa işə keçirmə	213

**BÖLMƏ III. İşdən kənarlaşdırma,
mülkiyyətçinin dəyişməsi və attestasiya**

3.1. İşdən kənarlaşdırma	222
3.2. Mülkiyyətçinin dəyişməsi	228
3.3. İşçilərin və iş yerlərinin attestasiyası.....	231

**BÖLMƏ IV. Əmək müqaviləsinə xitam halları və onların
rəsmiləşdirilməsi**

4.1. Əmək müqaviləsinə xitam halları	252
4.1.1. <i>Əmək müqaviləsinin işçi tərəfindən ləğv edilməsi</i>	257
4.1.2. <i>İşgötürən tərəfindən əmək müqaviləsinə xitam</i>	
4.1.2.1. <i>Müəssisənin ləğv edilməsi halında xitamın əsasları</i>	270
4.1.2.2. <i>İşçilərin sayı və ya ştatların ixtisarı</i>	274
4.1.2.3. <i>Peşəkarlıq səviyyəsinin, ixtisasının (peşəsinin) kifayət dərəcədə olmadığına görə işçinin tutduğu vəzifəyə uyğun gəlmədiyi halda xitamın tənzimlənməsi</i>	281
4.1.2.4. <i>Əmək funksiyasını və ya əmək müqaviləsi üzrə öhdəliklərini</i>	

Əməyin uçotu: A-dan Z-yə (IV nəşr)

<i>yerinə yetirməyən işçinin əmək müqaviləsinə xitam halı</i>	284
4.1.2.5. <i>Sınaq müddətində özünü doğrultmadığı halda işçinin əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	299
4.1.2.6. <i>İşçinin çalışmanın yaş həddinə çatması səbəbindən əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	303
4.1.3. <i>Müddətli əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	306
4.1.4. <i>Tərəflərin iradəsindən asılı olmayan hallar</i>	
4.1.4.1. <i>İşçi hərbi və ya alternativ xidmətə çağırıldıqda əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	317
4.1.4.1. <i>Məhkəmə qərarına əsasən işçinin işə bərpası zamanı digər işçinin əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	319
4.1.4.3. <i>İşçinin xəstələnməsi halında əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	323
4.1.4.4. <i>Məhkəmə qərarına əsasən işçinin işdən azad edilməsi</i>	329
4.1.4.5. <i>İşçinin fəaliyyət qabiliyyətsizliyi halında əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	335
4.1.4.6. <i>İşçinin vəfat etməsi səbəbindən əmək müqaviləsinə xitam halı</i>	336
4.1.4.7. <i>Hərbi xidməti qayıdan işçiyə görə digər işçinin əmək müqaviləsinə xitam verilməsi</i>	338
4.1.4.8. <i>Peşqəoji fəaliyyətlə bağlı işdən azad olunma</i>	339
4.1.5. <i>İşəgötürənlə işçi arasında razılaşma əsasında əmək müqaviləsinə xitamın fərqli halları</i>	337
4.1.6. <i>Əmək müqaviləsinə xitamla bağlı digər hallar</i>	342
4.2. <i>Əmək qanunvericiliyinin xitamla bağlı məhdudiyətləri</i>	345
<i>Əmək Məcəlləsində hansı işçilərin əmək müqaviləsinə xitamla bağlı məhdudiyətlər tətbiq edilir?</i>	345
4.3. <i>Əmək müqaviləsinə xitam halının rəsmiləşdirilməsi</i>	351

BÖLMƏ V. İş vaxtı, iş rejimi və istirahət günləri

5.1. <i>İş vaxtı</i>	372
5.2. <i>Qisaldılmış iş vaxtı</i>	377
5.3. <i>Natamam iş vaxtı</i>	384
5.4. <i>İş vaxtının rejimi</i>	392
5.5. <i>İş vaxtının cəmlənmiş uçotu</i>	394
5.6. <i>Gecə vaxtı işin görülməsi</i>	403
5.7. <i>İş vaxtından artıq işin görülməsi</i>	403

Qısa mündəricat

5.8. İş vaxtının uçotu	408
5.9. İstirahət vaxtı və nahar fasiləsi	
5.9.1. <i>Nahar fasiləsi</i>	414
5.9.2. <i>İstirahət vaxtı</i>	418

BÖLMƏ VI. Məzuniyyətlər

6.1. Məzuniyyət hüququ	426
6.2. Məzuniyyətin növləri, iş ili və müddət	430
6.3. Əmək məzuniyyətinin müddətləri.....	438
6.4. Yaradıcılıq və təhsil məzuniyyətləri	462
6.5. Sosial məzuniyyətlər.....	470
6.6. Ödənişsiz məzuniyyətlər	479
6.7. Məzuniyyət hüququnun həyata keçirilməsi	484
6.8. Əmək məzuniyyətinin verilməsi prosesi.....	498
6.9. İstifadə edilməmiş məzuniyyətə görə kompensasiya	526

BÖLMƏ VII. Əmək haqqı, məzuniyyət, orta əmək haqqı və işdənçıxma müavinəti

7.1. Əmək haqqı anlayışı	538
7.1.1. <i>Əvəz etmə üzrə əmək haqqının hesablanması</i>	549
7.1.2. <i>Qisaldılmış və natamam iş vaxtı üzrə əmək haqqının hesablanması</i>	551
7.1.3. <i>İstirahət günü iş çəlb edilən işçi üzrə əmək haqqının hesablanması</i>	552
7.1.4. <i>İş vaxtından artıq vaxtda görülən işə görə əmək haqqı hesablanması</i>	558
7.1.5. <i>Gecə vaxtı üzrə əmək haqqının hesablanması</i>	560
7.1.6. <i>Boşdayanma üzrə əmək haqqı hesablanması</i>	564
7.2. Əmək haqlarına əmsallar	564
7.3. Əmək haqqının ödənilməsi müddəti	567
7.4. Əmək haqqından tutulmalar	573
7.5. Əmək haqqı üzrə icbari ödənişlər.....	583
7.6. Məzuniyyət haqqı üzrə hesablama	596
7.7. İstifadə edilməmiş məzuniyyətə görə kompensasiya	618
7.8. Orta əmək haqqı.....	629
7.9. Əmək müqaviləsinə xitam zamanı müavinətlər.....	642

Əməyin uçotu: A-dan Z-yə (IV nəşr)

BÖLMƏ VIII. Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə müavinət, sosial və qismən ödənişli məzuniyyət, uşağın anadan olmasına görə və dəfn üzrə müavinət

8.1. Müavinətlərin növləri və hüququ	658
8.2. Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi müavinətinin hesablanması	688
8.3. Hamiləliyə və doğuma görə müavinət	705
8.4. İki növ müavinətinin hesablanmasında fərqlər və oxşarlıqlar	719
8.5. Uşağın anadan olmasına görə müavinət.....	728
8.6. Qismən ödənişli sosial məzuniyyət.....	730
8.7. Dəfn müavinəti	735
8.8. Müavinətlər üzrə məlumatların təqdim edilməsi	738

BÖLMƏ 9. Ezamiyyə normaları və qaydaları

9.1. Ezamiyyənin rəsmiləşdirilməsi	756
9.2. Ezamiyyə normaları.....	760
9.3. Ezamiyyə xərclərinin tərkibi	768
9.4. Ezamiyyə müddəti	777
9.5. Ezamiyyə ilə bağlı digər hallar.....	779

BÖLMƏ X. Əmək və icra intizamının təmin edilməsi qaydaları, intizam tənbehi və mükafatlandırma

10.1. Əmək və icra intizamının təmin edilməsi qaydaları	790
10.2. İntizam tənbehi	794
10.3. Arayış və xasiyyətnamə.....	808

BÖLMƏ XI. Fərdi mübahisələr və inzibati məsuliyyət

11.1. Fərdi əmək mübahisələri	810
11.2. Əmək münasibətləri sahəsində yoxlamalar.....	825
11.3. İnzibati cərimələr	831
11.3.1. İnzibati cərimənin tətbiq edilməsi halları	842
11.3.2. Elektron protokol.....	873
11.3.3. Şerti cərimələr.....	876

Geniş mündəricat.....	888
------------------------------	------------